

Být subjektem fotografie

-

Há Trang Phanová

phanhatr@fel.cvut.cz

A7B33DIF 2024

V dnešní digitální době je obtížné uniknout všudypřítomnému objektivu fotoaparátu. Fotografie, které nás zachycují v nejrůznějších situacích, zaplavují naše životy prostřednictvím sociálních médií, reklam a uměleckých děl. Zatímco někteří tento fakt přijímají s nadšením, pro jiné to může představovat zdroj úzkosti a nepohodlí.

Tato esej se zaměřuje na psychologické dopady, které může mít být "objektem" ve fotografii, a to jak na individuální, tak na společenské úrovni. Budu diskutovat o pocitech ztráty kontroly, o významu souhlasu a respektování soukromí a o společenském tlaku a vnímání těch, kteří fotografování odmítají.

Jedním z nejvýraznějších psychologických dopadů být fotografován je pocit ztráty kontroly nad vlastním obrazem. Když jsme fotografováni bez svolení, můžeme se cítit jako objekty, jejichž image je manipulován a šířen bez našeho vědomí nebo souhlasu. Tento zážitek může vyvolávat úzkost a stres, jelikož nikdy nevíme, co s obrazem bude dotyčný dělat. Taková fotka může být neškodná anebo zneužita. Pocit neklidu, že nemáme kontrolu nad tím, jak jsme prezentováni světu a náš příběh je vyprávěn někým jiným, je skoro jako fáma, která se šíří mezi lidmi. Jedním z klíčových aspektů této problematiky je otázka souhlasu. Někteří fotografové považují za samozřejmé, že mohou někoho vyfotografovat, pokud si to ten dotyčný výslovně nezakáže, i když si to dotyčná osoba třeba jenom nevšimla nebo nemá odvahu se postavit proti cizímu člověku s drahým fotoaparátem. Tento přístup ignoruje právo jednotlivce na soukromí a kontrolu nad svým obrazem.

Když někdo odmítne být fotografován, často se setká s odsudkem a nepochopením, hlavně v této době, kdy všichni mají v mobilu fotoaparáty a je zpopularizované jen tak sdílet naše osobní fotky na sociálních médiích. Někteří lidé mohou tuto reakci vnímat jako přehnanou nebo prudérní, přestože každý má právo rozhodnout, jakým způsobem bude jeho obraz použit, a mělo by to být respektováno bez ohledu na okolnosti. Společenský tlak na akceptování fotografování bez souhlasu vede k další dimenzi tohoto problému. Stigmatizování zvyšuje tlak na jedince, aby přijali nežádoucí situaci, jen aby se vyhnuli negativnímu hodnocení. Přitom odmítnutí být fotografován by mělo být vnímáno jako normální a respektovaná volba, nikoli jako něco neobvyklého nebo zahanbujícího.

Fotografie, které se šíří bez našeho souhlasu, mohou být podrobeny veřejné kritice, což může být zvláště zraňující v online prostředí, kde anonymita často umožňuje lidem vyjadřovat se bez zábran a pomyšlení na následky. Tento fenomén je zvláště problematický v kontextu sociálních médií, kde je tlak na udržení určitého obrazu enormní. Fotografie jako médium také ovlivňuje, jak vnímáme autenticitu a identitu. Když jsou obrazy manipulovány nebo používány v různých kontextech, může to vést k otázkám o tom, kdo skutečně jsme a jak nás ostatní vidí.

Jedním z možných řešení, jak zmírnit negativní dopady fotografie na psychiku, je zvýšení právní ochrany soukromí. Například zpřísnění zákonů o ochraně obrazu a neoprávněném šíření fotografií by mohlo poskytnout lidem větší kontrolu nad tím, jak jsou prezentováni veřejnosti. Tato legislativa by mohla zahrnovat povinné souhlasy před zveřejněním fotografií nebo zvýšené sankce za neoprávněné použití obrazů. Nicméně zákony samy o sobě nejsou dostačující, pokud se nezmění i společenský přístup a kultura respektu. Kromě legislativních opatření je také

důležité vzdělávání veřejnosti o etice fotografie. Lidé by měli být informováni o důležitosti souhlasu a respektování soukromí ostatních. To by mohlo zahrnovat kampaně na zvýšení povědomí o právech jednotlivců na svůj obraz a o tom, jak může neoprávněné fotografování ovlivnit jejich duševní zdraví.

Fotografové, profesionálové i amatéři, by měli být školeni v etických normách a právních požadavcích týkajících se fotografování lidí. Být "objektem" ve fotografii není pouze otázkou estetiky nebo technologie. Je to záležitost psychologie, etiky a sociálních interakcí. V kontextu stále se rozvíjející digitální krajiny musíme začít vážně přemýšlet o tom, co to znamená "zachytit okamžik", a jaký dopad to má na ty, kteří jsou v tomto okamžiku ztvárněni. V konečném důsledku je důležité najít rovnováhu mezi uměleckou svobodou a právem na soukromí. Fotografové, umělci a běžní uživatelé sociálních médií by měli být vědomi toho, jak jejich jednání může ovlivnit psychiku ostatních. Pouze tak můžeme vytvořit prostředí, kde je fotografie nástrojem k oslavě lidské zkušenosti, nikoli zdrojem úzkosti a neklidu.